

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:GENEL KURUL
KARAR

BİŞAR BİLEN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2019/789

Karar Tarihi : 19/2/2026

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Kenan YAŞAR

Muhterem İNCE

Yılmaz AKÇİL

Ömer ÇINAR

Metin KIRATLI

Raportörler : Şeyda Nur ÜN

Aydın AYGÜN

Başvurucular : 1. Nimetullah TUNÇ

Vekili : Av. Mehmet Nuri TOPRAK

2. Bişar BİLEN

3. Aydın ÇELİK

4. Mehmet Nesih SARIKAYA

5. Erdal KOTAN

6. Ayberk DEMİRDÖĞEN

7. Tamer KORKMAZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda bulunan başvurulara ait çeşitli dokümanların ceza infaz kurumlarınca alıkonulması nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 31/12/2018 tarihinde yapılmıştır. Aralarında konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle süresinde yapılan 2020/37883, 2020/38189, 2021/13000, 2021/19251, 2021/48301 ve 2021/49647 numaralı bireysel başvuruyla ilgili dosyaların 2019/789 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine, 2020/37883, 2020/38189, 2021/13000, 2021/19251, 2021/48301 ve 2021/49647 numaralı bireysel başvuru dosyalarının kapatılmasına ve incelemenin 2019/789 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

4. İkinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formları ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. 2019/789 numaralı bireysel başvuru dosyasında başvuru, olay tarihinde Tarsus 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunmaktadır. Başvurucunun nakil esnasında yanında getirdiği iki kitap Ceza İnfaz Kurumu Eğitim Kurulu Başkanlığı tarafından incelenmiş ve kitapların içeriğinde terör örgütünün propagandası yapıldığı tespitiyle kitapların başvurucuya verilmeyerek emanet eşya deposuna kaldırılmasına karar verilmiştir.

7. 2020/37883 numaralı bireysel başvuru dosyasında başvuru, olay tarihinde Rize L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunmaktadır. Başvurucunun kaldığı odada yapılan kısmi arama esnasında başvurucuya ait bir kitap bulunmuş ve Ceza İnfaz Kurumu Eğitim Kurulu Başkanlığı tarafından incelenmiştir. Akabinde kitabın müstahcen yazı ve yorumlar içerdiği tespitiyle başvurucuya verilmeyerek emanet eşya birimine teslim edilmesine karar verilmiştir.

8. 2020/38189 numaralı bireysel başvuru dosyasında başvuru, olay tarihinde Kocaeli 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunmaktadır. Başvurucunun abone olduğu ve posta/kargo yoluyla kendisine gönderilen Yeni Yaşam gazetesi 8/3/2019 tarihli sayısı Ceza İnfaz Kurumu Eğitim Kurulu Başkanlığı tarafından incelenmiş ve gazetenin içeriği itibarıyla kurum güvenliğini tehlikeye düşürdüğü tespitiyle alıkonularak arşive kaldırılmasına karar verilmiştir.

9. Diğer yandan 4/11/2019 tarihinde başvurunun bulunduğu odada yapılan aramada başvurucuya ait ajanda bulunmuştur. Yapılan inceleme sonucunda Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı tarafından ajandanın ilgisine verilmemesine karar verilmiştir.

10. 2021/13000 numaralı bireysel başvuru dosyasında başvuru, olay tarihinde Akhisar T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunmaktadır. Başvurucu,

daha önceden kargo yoluyla kendisine gelen ve emanet kitap bölümüne bırakılan bir kitabı Ceza İnfaz Kurumundan talep etmiştir. Yapılan inceleme sonucunda Ceza İnfaz Kurumu Eğitim Kurulu Başkanlığı söz konusu kitabın müstehcen yazı ve yorumlar içerdiği tespitiyle hükümlüye verilmemesine, emanet deposuna kaldırılmasına, talep hâlinde ailesine verilmesine karar vermiştir.

11. 2021/19251 numaralı bireysel başvuru dosyasında başvuru, olay tarihinde Elâziğ 1 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu olarak bulunmaktadır. Başvurucuya posta/kargo yoluyla gönderilen iki kitap Ceza İnfaz Kurumu tarafından incelenmiş ve Ceza İnfaz Kurumu Eğitim Kurulu Başkanlığı söz konusu kitapların kurum güvenliğini tehlikeye düşürdüğü gerekçesiyle tutukluya verilmemesine ve emanete alınmasına karar vermiştir.

12. 2021/48301 numaralı bireysel başvuru dosyasında başvuru, olay tarihinde Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunmaktadır. Başvurucunun abone olduğu ve posta/kargo yoluyla kendisine gönderilen "Halk Okulu" isimli dergi Ceza İnfaz Kurumu tarafından incelenmiş ve Ceza İnfaz Kurumu Eğitim Kurulu Başkanlığı derginin içeriğinin kurum güvenliğini tehlikeye düşürdüğü gerekçesiyle hükümlüye verilmemesine karar vermiştir.

13. Son olarak 2021/49647 numaralı bireysel başvuru dosyasında başvuru, olay tarihinde Van Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunmaktadır. Başvurucunun fotokopi çekilmesi talebiyle Ceza İnfaz Kurumuna verdiği, 121 sayfadan oluşan bir öykü çalışması üzerinde yapılan inceleme sonucu anılan dokümanın içeriği sakıncalı bulunmuş; Ceza İnfaz Kurumu Eğitim Kurulu Başkanlığı dokümanın başvuruca verilmemesine, kurum emanet eşya deposunda muhafaza edilmek üzere emanete alınmasına karar vermiştir.

14. Başvurucular, anılan kararlara karşı infaz hâkimliklerine şikâyetle bulunmuştur. Başvurucuların şikâyetleri; ilgili infaz hâkimlikleri tarafından ceza infaz kurumlarının kararlarında yer alan gerekçelere benzer gerekçelerle reddedilmiştir. Başvurucuların bu kararlara yaptıkları itirazlar da ağır ceza mahkemelerince kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.

15. Başvurucular, nihai kararları muhtelif tarihlerde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

16. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Oda ve eklentilerinde bulundurulabilecek kişisel eşyalar" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"(1) Kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin oda ve eklentilerinde bulundurulabilecekleri veya bulunduramayacakları kişisel eşya, gıda, tıbbi malzeme ve diğer ihtiyaç maddeleri yönetmelikle düzenlenir."

17. 5275 sayılı Kanun'un "Süreli veya süresiz yayınlardan yararlanma hakkı" başlıklı 62. maddesi şöyledir:

"(1) Hükümlü, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla süreli ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahiptir.

(2) Resmî kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkartılan gazete, kitap ve basılı yayınlar, hükümlülere ücretsiz olarak ve serbestçe verilir. Eğitim ve öğretimine devam eden hükümlülerin ders kitapları denetime tâbi tutulamaz.

(3) (Değişik:14/4/2020-7242/32 md.) Kurum disiplinini, düzenini veya güvenliğini bozan ya da tehlikeye düşüren, hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yahut müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayın hükümlüye verilmez.

(4) (Ek:14/4/2020-7242/32 md.) Basın İlan Kurumu aracılığıyla resmî ilan ve reklam yayınlama hakkı bulunmayan gazeteler, ceza infaz kurumuna kabul edilmez. Ancak ilan ve reklamın geçici süreyle kesilmesi hâli, bu hükmün dışındadır. Yabancı dilde yayımlanmış gazete ve dergilerin ceza infaz kurumuna kabul edilmesinde Adalet Bakanlığı yetkilidir."

18. 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesinin gerekçesi şöyledir:

"Maddeyle, 5275 sayılı Kanunun 62 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan düzenlemelere ilave olarak, kurum disiplinini veya düzenini bozan ya da hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yayınların da hükümlülere verilemeyeceği düzenlenmektedir.

Maddeye eklenen dördüncü fıkrayla, Uluslararası Standart Süreli Yayın Numarası (ISSN) veya Uluslararası Standart Kitap Numarası (ISBN) almayan süreli ve süresiz yayınlar ile Basın İlan Kurumu aracılığıyla resmî ilan ve reklam yayınlama hakkı bulunmayan gazetelerin ceza infaz kurumuna kabul edilmeyeceğine ilişkin düzenleme yapılmaktadır. Ayrıca fıkra da yapılan diğer bir düzenlemeyle yabancı dilde yayımlanmış gazete ve dergilerin ceza infaz kurumuna kabul edilip edilmemesi hususunda Adalet Bakanlığına yetki verilmektedir."

19. 6/4/2006 tarihli ve 26131 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan mülga Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'tün (Tüzük) "Süreli veya süresiz yayınlardan yararlanma hakkı" başlıklı 87. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

"Eğitim kurulunca, kurum güvenliğini tehlikeye düşürdüğü veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsadığı tespit edilen yayın hükümlüye verilmez."

20. 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in (Yönetmelik) "Süreli veya süresiz yayınlar ile kitaplar" başlıklı 8. maddesi şöyledir:

"Hükümlü, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla süreli ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahiptir.

Resmî kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti

tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkarılan gazete, kitap ve basılı yayınlar, hükümlülere ücretsiz olarak ve serbestçe verilir. Eğitim ve öğretimine devam eden hükümlülerin ders kitapları denetime tâbi tutulamaz.

(Değişik üçüncü fıkra:RG-31/1/2023-32090) Kurum disiplini, düzenini veya güvenliğini bozan ya da tehlikeye düşüren, hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yahut müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayın hükümlüye verilmez.

(Ek dördüncü fıkra:RG-31/1/2023-32090) Basın İlan Kurumu aracılığıyla resmi ilan ve reklam yayımlama hakkı bulunmayan gazeteler, ceza infaz kurumuna kabul edilmez. Ancak ilan ve reklamın geçici süreyle kesilmesi hâli, bu hükmün dışındadır. Yabancı dilde yayımlanmış gazete ve dergilerin ceza infaz kurumuna kabul edilmesinde Bakanlık yetkilidir.

(Ek beşinci fıkra:RG-31/1/2023-32090) Hükümlülerin mensup olduğu dinin kutsal kitabı ile eğitimleri için gerekli ders kitapları hariç olmak üzere oda, koğuş ve eklentilerinde aynı anda bulundurulabilecek süreli veya süresiz yayın sayısı, kurumun fiziki imkânları ve güvenliği göz önünde bulundurularak idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenir."

21. Bakanlığın 12/7/2005 tarihli Ceza İnfaz Kurumları Kütüphane ve Kitaplık Yönergesi'nin (Yönerge) "Kuruma kabul edilmeyecek yayınlar" başlıklı 11. maddesi şöyledir:

"a) Mahkemelerce yasaklanmış olan,

b) Mahkemelerce yasaklanmamış olsa bile, kurum güvenliğini tehlikeye düşürdüğü veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsadığı eğitim kurulu kararıyla tespit edilen, hiçbir yayın kuruma kabul edilmez."

B. Uluslararası Hukuk

1. Ceza İnfaz Kurumlarında Mahpuslara Ait Dokümanların Alınması

22. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) *Günana ve diğerleri/Türkiye* (B. No: 70934/10, 6560/11, 23599/12, 39367/12 ve 66687/12, 20/11/2018) kararında, farklı ceza infaz kurumlarında bulunan başvurucularda arama sonucunda ya da ziyaret sırasında ziyaretçiye verilirken ele geçen bazı dokümanlara el konulmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasını incelemiştir. İnceleme konusu olayda AİHM, öncelikle ifade özgürlüğüne bir müdahalenin varlığını kabul etmiş; daha sonra ise söz konusu müdahalenin kanuni bir temeli ile meşru bir amacı olması ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir nitelik taşıması gerektiğini belirtmiştir (*Günana ve diğerleri/Türkiye*, §§ 60-62). Bu açıklama sonrasında AİHM, müdahalenin kanuni bir temeli olup olmadığını incelemiştir.

23. AİHM söz konusu kararda öncelikle ceza infaz kurumu idarelerinin, kararlarını desteklemek için farklı yasal dayanaklar ileri sürdüklerini tespit etmiştir. Daha sonra AİHM, dayanan 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesinin (2) ve (3) numaralı fıkraları ile Tüzük'ün 91., 122. ve 123. maddelerinin somut olayda olduğu gibi bir ziyaretçiye el yazısı doküman verilmesi ya da hücrelerinde yapılan aramalar sırasında hükümlülerin el yazısı dokümanlarına el konulması ile ilgili olmayıp mektup, faks ve telgrafları alması ve göndermesiyle ilgili olduğunu belirtmiştir. Bunun yanında AİHM, yasal dayanak olarak ileri sürülen Tüzük'ün cezaların infazı ve hükümlülerini eğitiminde gözetlenen temel ilkeler ile ilgili olan 4. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile 104. ve 105. maddelerinin ve Bakanlık Ceza ve

Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 24/11/2010 tarihli Genelgesi'nin de hükümlüye ait el yazısı bir dokümana herhangi bir koşul altında el konulmasını öngörmediğini ifade etmiştir. Söz konusu açıklamalar sonrasında AİHM, ihtilaf konusu müdahalenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 10. maddesinin ikinci fıkrası anlamında kanunla öngörülmediği sonucuna varmıştır (*Günana ve Diğerleri/Türkiye*, §§ 65-68). Bu değerlendirmeler doğrultusunda AİHM, somut olayda ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir.

24. AİHM, *Murat Türk/Türkiye* (B. No: 20686/19, 5/4/2022) kararında ise bir ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan başvuranın talebi üzerine gözden geçirmesi amacıyla erkek kardeşi tarafından gönderilmiş, içeriği bir film senaryosu şeklinde olan başvurana ait bir el yazısı dokümana ceza infaz kurumu idaresi tarafından el konulması üzerine yapılan bir başvuruyu incelemiştir. AİHM bu kararında *Günana ve diğerleri/Türkiye* kararında olduğu gibi iç hukukta, koşullar ne olursa olsun bir mahpusun el yazısı dokümanına el konulması durumunu öngören bir yasal dayanak olmadığı gerekçesiyle ihlal sonucuna varmıştır.

25. Son olarak AİHM *Uslu/Türkiye* (B. No: 51590/19, 21/3/2023) kararında ceza infaz kurumunda bulunan başvuruçuya ait bir deftere el konulmasının, *Kop/Türkiye* (B. No: 47404/20, 21/3/2023) kararında ise ceza infaz kurumunda bulunan başvuranın annesine posta yoluyla göndermek istediği kısa hikâyelerden oluşan bir el yazısına el konulmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasını incelemiştir. AİHM, söz konusu kararlarda da *Günana ve diğerleri/Türkiye* kararında yer alan tespit ve değerlendirmeler ışığında başvurulara konu müdahalelerin kanuni bir dayanağının bulunmadığını belirterek ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir.

2. Ceza İnfaz Kurumlarında Yayınlarla Erişim

26. AİHM *Osman ve Altay/Türkiye* (B. No: 23782/20 ve 40731/20, 18/7/2023) kararında, farklı ceza infaz kurumlarında bulunan başvuruçulara posta yoluyla gönderilen bir gazetenin bazı sayılarına ceza infaz kurumu tarafından el konulmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasını incelemiştir. İnceleme konusu olayda AİHM öncelikle ceza infaz kurumlarında süreli ve süresiz yayınlarla erişimi düzenleyen ilkelerin Anayasa Mahkemesi içtihatlarından birinin konusunu oluşturduğunu ve Anayasa Mahkemesinin ilgili içtihatları uyarınca yayınların ilgili mevzuat tarafından öngörülen usullere uygun olarak veya bunlar ihlal edilerek gönderilip gönderilmediğine göre bir ayırım yaptığını belirtmiştir. Devamında ilgili mevzuat uyarınca öngörülen usullere uygun olarak gelen yayınlar yönünden Anayasa Mahkemesinin *Halil Bayık* ([GK], B. No: 2014/20002, 30/11/2017) kararında süreli ve süresiz yayınların verilmesine ilişkin ilkeleri, *Recep Bekik ve diğerleri* ([GK], B. No: 2016/12936, 27/3/2019) kararında ise ücreti emanet hesaplarından karşılanmak suretiyle süreli yayınları satın almasına ilişkin ilkeleri, ilgili mevzuat uyarınca öngörülen usuller ihlal edilerek gelen yayınlar yönünden ise *İbrahim Kaptan (2)* ([2. B.], B. No: 2017/30723, 12/9/2018) kararında süreli ve süresiz yayınların teslimine ilişkin ilkeleri belirlediğini ifade etmiştir. AİHM devamında yaptığı incelemede ihtilaf konusu müdahalenin kanun tarafından, bilhassa 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesinin (3) numaralı fıkrası ve Ceza İnfaz Kurumları Kütüphane ve Kitaplık Yönergesi'nin 11. maddesi tarafından öngörülmesi hususunun taraflar arasında tartışma konusu olmadığını, müdahalenin kamu düzeninin sağlanması meşru amacıyla yapıldığını belirterek müdahalenin gerekliliğine odaklanmıştır.

27. AİHM, müdahalenin gerekliliği konusunda yaptığı değerlendirmede ise Anayasa Mahkemesinin mevcut başvuruları *İbrahim Kaptan (2)* kararına atıfla açıkça

dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez bulunduğunu ancak mevcut başvuruların *Halil Bayık ve Recep Bekik ve diğerleri* kararlarında belirtilen kriterlere uygun olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirterek ulusal makamlar tarafından ileri sürülen gerekçelerin uygun ve yeterli olmadığı, bu tedbirlerin demokratik bir toplumda gerekli olduğunun kanıtlanamadığı kanaatiyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

28. Anayasa Mahkemesinin 19/2/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi

29. Başvurucular adli yardım talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Şerif Ay* ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. İfade Özgürlüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

30. Başvurucular, kendilerine ait dokümanlar ile dışarıdan gelen süreli ve süresiz yayınların ceza infaz kurumları tarafından yapılan inceleme sonucu keyfi ve gerekçesiz olarak alıkonulması ve kendilerine teslim edilmemesi nedeniyle birtakım anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

31. Bakanlık görüşünde; mevcut başvurularda başvurucuların ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri incelenirken Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir.

32. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında genel olarak bireysel başvuru formunda dile getirdikleri şikâyetlerini yinelemiştir.

2. Değerlendirme

33. Anayasa'nın 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet Resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fiktir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. ...

Bu hürriyetlerin kullanılması, ... kamu düzeni, kamu güvenliği, ... suçların önlenmesi, ... gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.

...

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir."

34. Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği birçok kararında hükümlü ve tutuklulara kargo yoluyla gelen, ziyaretçilerin getirdiği, nakil esnasında getirdikleri veya hükümlü ve tutukluların kendi satın aldıkları süreli ya da süresiz yayınların kendilerine teslim edilmemesi veya hükümlü ve tutuklular tarafından gönderilmek istenen süreli ve süresiz yayınların infaz kurumları dışına gönderilmemesini ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmiştir (ilgili kararlar için bkz. *İbrahim Kaptan* (2), § 23; *Recep Bekik ve diğerleri*, § 24; *Ahmet Sil ve Taner Yay* [2. B.], B. No: 2017/35227, 30/9/2020, § 31; *Erdoğan Kardeşler* [1. B.], B. No: 2018/15777, 7/4/2021, § 26; *Fevzi Kayacan* (4) [2. B.], B. No: 2018/350, 27/7/2022, § 22; *M.C.* [1. B.], B. No: 2018/4986, 14/9/2022, § 19). Yine Anayasa Mahkemesi hükümlü ve tutukluların odalarında yapılan arama sonucu ele geçirilen dokümanların kendilerine verilmemesini de ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmiştir (*Eşref Arslan* [2. B.], B. No: 2014/14655, 18/7/2018, § 33; *Gıyasettin Aydın* (2) [1. B.], B. No: 2017/17252, 1/7/2020, § 26). Bu kapsamda başvuruçuların iddialarının bir bütün hâlinde ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

35. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı

36. Tutuklu ve hükümlüler, Anayasa ve Sözleşme'nin ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptir (*Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri* [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65). Bu bağlamda tutuklu ve hükümlülerin ifade özgürlüğü de Anayasa ve Sözleşme kapsamında koruma altındadır (*Murat Karayel* (5) [2. B.], B. No: 2013/6223, 7/1/2016, § 27).

37. Dolayısıyla ceza infaz kurumlarında tutuklu ya da hükümlü olarak bulunan başvuruçulara ait olan dokümanlarla, ceza infaz kurumu dışından başvuruçulara gelen süreli ve süresiz yayınların ceza infaz kurumlarınca muhafaza altına alınarak kendilerine verilmemesinin ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale olduğu değerlendirilmiştir.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

38. Yukarıda belirtilen müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan şartlara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

39. Müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve mevcut başvurulara uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen haklı nedenlerden bir veya daha fazlasına dayanma, demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmama şartlarına uygun olup olmadığı belirlenmelidir. Bu kapsamda mevcut başvurular yönünden öncelikle müdahalelerin kanun tarafından öngörülme şartını sağlayıp sağlamadığı değerlendirilmelidir.

40. Temel hak ve özgürlüklere bir müdahale söz konusu olduğunda Anayasa'nın 13. maddesinin emredici hükmü gereğince öncelikle tespiti gereken husus, müdahaleye yetki veren bir kanun hükmünün mevcut olup olmadığıdır. Anayasa'nın 26. maddesi kapsamında korunan bir hakka yapılan müdahalenin kanunilik şartını sağladığının kabul edilebilmesi için Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca söz konusu müdahalenin kanuni bir dayanağının bulunması zorunludur (kanunilik şartına başka bağlamalarda dikkat çeken kararlar için bkz. *Sevim Akat Eşki* [1. B.], B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 36; *Tuğba Arslan* [GK], B. No: 2014/256, 25/6/2014, § 82; *Hayriye Özdemir* [2. B.], B. No: 2013/3434, 25/6/2015, §§ 56-61; *Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş.* [GK], B. No: 2014/19270, 11/7/2019, § 35).

41. Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında kanunilik ölçütü ilk olarak şekli bir kanunun varlığını gerekli kılar (*Tuğba Arslan*, § 96). Bir yasama işlemi olarak kanun Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) iradesinin ürünüdür ve TBMM tarafından Anayasa'da öngörülen kanun yapma usullerine uyularak yapılan işlemlerdir. Bu anlayış temel hak ve özgürlükler alanında önemli bir güvence sağlar (*Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri* [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 54; *Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş.*, § 36).

42. Kanunilik ölçütü aynı zamanda maddi bir içeriği de gerektirir ve bu noktada kanunun niteliği önem kazanır (*Tuğba Arslan*, § 97). Bu anlamıyla kanunilik ölçütü, sınırlamaya ilişkin kuralın erişilebilirliği ve öngörülebilirliği ile kesinliğini ifade eden belirliliğini garanti altına alır (*Metin Bayyar ve Halkın Kurtuluş Partisi* [GK], B. No: 2014/15220, 4/6/2015, § 56; *Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri*, § 55; *Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş.*, § 37).

43. Belirlilik, bir kuralın keyfilğe yol açmayacak bir içerikte olmasını ifade eder. Temel hakların sınırlandırılmasına ilişkin kanuni düzenlemenin içerik, amaç ve kapsam bakımından belirli ve muhataplarının hukuksal durumlarını algılayabilecekleri açıklıkta olması gerekir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu birtakım güvenceler içermesi gereklidir. Bir kanuni düzenlemede hangi davranış veya olgulara hangi hukuksal sonuçların bağlanacağı ve bu bağlamda kamusal makamlar için nasıl bir müdahale yetkisinin doğacağı belirli bir kesinlik ölçüsünde ortaya konmalıdır. Bu durumda bireylerin hak ve yükümlülüklerini öngörerek davranışlarını bu doğrultuda tanzim etmeleri olanaklı hâle gelebilir. Böylece hukuk güvenliği sağlanarak kamu gücünü kullanan organların keyfi davranışlarının önüne geçilmiş olur (*Hayriye Özdemir*, §§ 56, 57; *Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri*, § 56; *Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş.*, § 38; norm denetimine ilişkin kararlarda belirliliğe ilişkin açıklamalar için çok sayıda karar arasından bkz. AYM, E.2009/51, K.2010/73, 20/5/2010; E.2011/18, K.2012/53, 11/4/2012).

44. Bireylerin kendilerine düşen yükümlülükleri öngörme ve davranışlarını ayarlama imkânını vermeyen normlar hukuk güvenliği ilkesini zedeler, bu da bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini engeller. Hukuksal durumların takdirindeki belirsizlik, temel haklar alanında getirilen güvencelerin işlevsiz hâle gelmesine neden olur (*Sara Akgül* [GK], B. No: 2015/269, 22/11/2018, § 108). Bununla birlikte bir kuralın karmaşık olması ya da belirli ölçülerde soyutluk içermesi, bu nedenle hukuki yardım ile tam olarak anlaşılabilir hâle gelmesi veya kullanılan kavramların anlamlarının hukuksal değerlendirme sonucunda ortaya çıkması tek başına hukuken öngörülebilirlik ilkesine aykırı görülmez. Ayrıca ilgili kanuni düzenleme temel haklara ne oranda müdahale ediyorsa söz konusu düzenlemede aranacak belirlilik oranı da aynı doğrultuda yükselecektir (*Sara Akgül*, § 109; *Hayriye Özdemir*, § 58).

45. O hâlde bu aşamada Anayasa Mahkemesince yapılması gereken ceza infaz kurumunda bulunan başvurulara ait dokümanlar ile dışarıdan başvurulara gelen yayınların ceza infaz kurumlarınca alınan kararlar üzerine kendilerine teslim edilmemesine yönelik ileri sürülen kanun hükümlerinin Anayasa'nın 13. maddesinin aradığı anlamda kamu gücünü kullanan organların keyfi davranışlarının önüne geçen ve kişilerin hukuku bilmelerine yardımcı olacak erişilebilir, öngörülebilir ve kesin nitelikte olup olmadığının değerlendirilmesinden ibarettir (*Tuğba Arslan*, § 91; *Sara Akgül*, § 110).

46. Başvuruya konu olayda ceza infaz kurumlarında bulunan bazı başvurulara ait olan ve düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün bir aracı olarak kullandıkları dokümanlar yapılan aramalar sonucunda tespit edilerek alıkonulmuştur. Yine bazı başvurulara ceza infaz kurumu dışından gelen ve başvurulardan haber veya fikir alma özgürlüğü, dolayısıyla ifade özgürlüğü kapsamında kalan süreli veya süresiz yayınları ceza infaz kurumlarınca başvurulara teslim edilmeyip muhafaza altına alınmıştır. Bu bağlamda mevcut başvurunun koşullarında ifade özgürlüğüne yapılan müdahalelerin incelenmesinde öncelikle mahpuslara ait olan dokümanların başvurulardan alınmasının incelenmesi gerekir. Bununla birlikte bazı başvurulara ceza infaz kurumu dışından gelen süreli veya süresiz yayınların verilmemesinin de ayrıca incelenmesinin uygun olacağı değerlendirilmiştir.

(1) Ceza İnfaz Kurumlarınca Mahpuslara Ait Dokümanların Alıkonulması Yönünden

47. 2019/789, 2020/37883, 2020/38189 ve 2021/49647 numaralı bireysel başvuru dosyalarında; başvurulara ait olan (nakil esnasında beraberinde getirilen, arama esnasında ele geçen ve fotokopi çekilmesi için idareye verilen) dokümanların ceza infaz kurumlarınca alınan kararlar üzerine başvurulara verilmemesi söz konusudur. Bu kapsamda başvurulardan öncelikli şikâyeti kendilerine ait dokümanlardan yararlandırılmalarına yöneliktir.

48. Anayasa Mahkemesi, ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan başvurucuya ait bir dokümanın başvurucudan alınmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasını incelediği *Ahmet Gerez* ([1. B.], B. No: 2017/27380, 14/9/2022) başvurusunda öncelikle müdahalenin yasal dayanağı olup olmadığını incelemiştir. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi 5275 sayılı Kanun'un 35. ve 62. maddelerini, Tüzük'ün 87. Yönetmelik'in 8. maddelerini değerlendirmiş; söz konusu düzenlemelerin tamamında "kurum güvenliğini tehlikeye düşürdüğü veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsadığı tespit edilen yayınların hükümlülere verilmeyeceği"nin düzenleme altına alındığını belirtmiştir (*Ahmet Gerez*, §§ 27, 28).

49. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi mevzuatta yer verilen yayın kavramının sadece yayımlamak eyleminin sonucunda ortaya çıkan eserler olarak anlaşılmasının mümkün olmadığını, söz konusu yayın kavramının Türkçede kazandığı anlam genişliği gözetildiğinde yazılı her tür materyali kapsadığını değerlendirmiştir. Bu nedenle yazılı herhangi bir materyalin kurum güvenliğini tehlikeye düşürüyor veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsıyorsa hükümlüye veya tutukluya mevzuat gereğince verilmeyeceğini açıklamıştır (*Ahmet Gerez*, § 29).

50. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi mevzuatta yer alan düzenlemenin sadece hükümlülere gelen yayınlarla ilgili olduğu biçiminde anlaşılmasının mümkün olmadığını, nitekim 5275 sayılı Kanun'un "*Oda ve eklentilerinde bulundurulabilecek kişisel eşyalar*" başlıklı 35. maddesiyle hükümlü veya tutukluların bulundurulabilecekleri eşyaların yönetmelikle belirleneceğinin düzenlendiğini, bu madde gereğince çıkarılan Yönetmelik'in 8. maddesinde ise "*kurum güvenliğini tehlikeye düşürdüğü veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsadığı tespit edilen yayınların kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin oda ve eklentilerinde bulundurulamayacağı*"nın açıkça ifade edildiğini belirtmiştir. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi kurum güvenliğini tehlikeye düşürdüğü veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsadığı tespit edilen yayınların hükümlüde ele geçmesi durumunda yayınların, bu düzenlemeler gereği hükümlüden alınabileceğini açıklamış ve ilgili mevzuatın kanunilik koşulunu karşıladığı sonucuna varmıştır (*Ahmet Gerez*, §§ 30,31).

51. Yine Anayasa Mahkemesi, ceza infaz kurumunda bulunan başvurucağa gönderilen ve kitap taslağı niteliğindeki mektubun ceza infaz kurumu tarafından başvurucağa teslim edilmemesini incelediğı *Murat Türk (2)* ([2. B.], B. No: 2013/7082, 29/6/2016) başvurusunda da öncelikle müdahalenin yasal dayanağının bulunup bulunmadığını incelemiştir. Anayasa Mahkemesi 5275 sayılı Kanun'un "*Hükümlünün mektup, faks ve telgrafları alma ve gönderme hakkı*" başlıklı 68. maddesinde hükümlüler tarafından yazılmış mektup, faks ve telgrafların kurum dışına gönderilme veya kurum dışından gelenlerin kabul edilme usulleri ile bunlardan hangilerinin ilgisine teslim edilmeyeceğı hususlarının düzenlendiğini belirttikten sonra Tüzük hükümlerine değinmiştir. Daha sonra, söz konusu kurallarda somut başvurudaki gibi düşünce açıklaması ve yayılması amacını taşıyan bir makale veya kitap taslağının ceza infaz kurumu dışından kabul edilmesine ilişkin özel bir düzenleme bulunmamakta ise de bir başka kimseye gönderilen yazılı kâğıt, yazılmış olan anlamlarına gelen mektup sözcüğünün yazılı her tür materyali kapsadığını kabul edilebileceğini belirtmiştir (*Murat Türk (2)*, §§ 49-51). Neticeten Anayasa Mahkemesi mevcut başvuruda 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesinin kanunilik ölçütünü karşıladığını kabul etmiştir. Anayasa Mahkemesi *Murat Türk (2)* kararında geliştirdiğı içtihadını hem ceza infaz kurumu dışından mahpuslara gelen hem de mahpusların ceza infaz kurumu dışına gönderdikleri yayınlar yönünden uygulamıştır.

52. Bunun yanı sıra her ne kadar Anayasa Mahkemesi *Ahmet Gerez* ve *Murat Türk (2)* kararlarında, ceza infaz kurumunda bulunan başvurucağardan ele geçirilen bazı dokümanların alıkonulması iddialarını incelemiş ve müdahalenin kanuni temelini bulunduğuna karar vermişse de AİHM'in konuyla ilgili *Günana ve diğerleri/Türkiye* ve *Murat Türk/Türkiye* kararları ile bu kararlara dayalı olarak verdiği sonraki kararları (bkz. §§ 22-25) dikkate alınarak anılan içtihadın gözden geçirilmesinde fayda olduğu değerlendirilmiştir.

53. 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesi ceza infaz kurumlarında süreli ve süresiz yayınlardan yararlanma hakkını düzenlemektedir. Buna göre hükümlüler, mahkemelerce yasaklanmamış olmak kaydıyla süreli ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahiptir. Bununla birlikte 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesinin (3) numaralı fıkrasında ceza infaz kurumunun disiplinini, düzenini veya güvenliğini bozan ya da tehlikeye düşüren, hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yahut müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayının mahpuslara verilmeyeceği hüküm altına alınmıştır. Madde gerekçesinden kurum disiplinini veya düzenini bozan ya da hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yayınların hükümlülere verilmemesi amacıyla düzenlemenin yapıldığı anlaşılmaktadır (kuralın gerekçesi için bkz. § 18).

54. Diğer yandan 5275 sayılı Kanun'un 35. maddesi ile mahpusların oda ve eklentilerinde bulundurabilecekleri eşyaların yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir. Bu kapsamda 17/6/2005 tarihli Yönetmelik'in 8. maddesi ve 12/7/2005 tarihli Yönerge'nin 11. maddesinde süreli ve süresiz yayınlar ile kuruma kabul edilmeyecek yayınlar hakkında düzenleme yapılmıştır. Söz konusu düzenlemelerin de 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesine dayalı olarak yapıldığı görülmüştür.

55. Gerek 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesi gerekse bu maddeye dayanılarak çıkarılan alt mevzuatın ilgili hükümleri, mahpuslara ait olup ceza infaz kurumlarınca farklı yöntemlerle ele geçirilen dokümanların alınması ile ilgili olmayıp esasen mahpuslara dışarıdan gönderilen süreli veya süresiz yayınlardan yararlanma hakkına yöneliktir. Bu kapsamda bahsi geçen kanuni düzenlemelerin (5275 sayılı Kanun'un 62. maddesi ile buna dayanak alt mevzuatın) ceza infaz kurumu idarelerine, mahpuslara ait dokümanlara elkoyma (ya da ceza infaz kurumlarının farklı ifadelerle belirtildiği üzere muhafaza altına alma, verilmeme, alıkonulma vb.) yetkisi vermediği görülmektedir. Bu hâliyle mahpuslara ait dokümanların ceza infaz kurumlarının mahpuslardan alınmasına yönelik müdahalelerin 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesi ve buna dayanılarak oluşturulan ikincil mevzuatın öngördüğü normun kapsamına girmediği sonucuna ulaşılmıştır.

56. Öte yandan 5275 sayılı Kanun'un 35. maddesinde mahpusların oda ve eklentilerinde bulundurabilecekleri kişisel eşyaların yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir. Bu kapsamda 17/6/2005 tarihli Yönetmelik'in 8. maddesi ile 12/7/2005 tarihli Yönerge'nin 11. maddesinde konuya ilişkin birtakım düzenlemeler yapılmışsa da söz konusu düzenlemelerin yine 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesine dayalı olarak süreli ve süresiz yayınlardan yararlanmaya ilişkin olduğu görülmüştür.

57. Bu hâliyle 5275 sayılı Kanun'un 35. maddesi ve bu maddeye dayalı hükümlerde ceza infaz kurumlarındaki oda ve eklentilerde mahpuslara ait doküman bulundurulamayacağı yönünde bir düzenleme bulunmadığı gibi mahpuslara ait dokümanların ceza infaz kurumlarınca herhangi bir şekilde ele geçirilmesi hâlinde nasıl bir yöntem izleneceğine dair bir düzenleme de yer almamaktadır. Dolayısıyla 5275 sayılı Kanun'un 35. maddesinin de başvuru konusu müdahaleler bakımından kanunilik şartını sağladığı söylenemez.

58. Sonuç olarak gerek 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesinin gerekse de aynı Kanun'un 35. maddesinin ve bu maddelere dayanılarak oluşturulan ikincil mevzuatın mahpuslara ait dokümanlara herhangi bir şekilde el konulmasını öngörmediği, mahpuslara ait dokümanlara ceza infaz kurumlarınca el konulmasına yönelik başkaca bir hukuki normun da

ilgili mevzuatta mevcut olmadığı anlaşılmış; dolayısıyla başvuruya konu olayda başvuru sahiplerinin ifade özgürlüklerine yapılan müdahalelerin kanuni dayanağının bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

(2) Ceza İnfaz Kurumlarında Yayınlara Erişim Yönünden

59. 2020/38189, 2021/13000, 2021/19251 ve 2021/48301 numaralı bireysel başvuru dosyalarında başvuru sahiplerine dışarıdan gelen (posta veya kargo yoluyla) süreli ve süresiz yayınların ceza infaz kurumlarında alınan kararlar üzerine başvuru sahiplerine verilmemesi söz konusudur. Bu kapsamda başvuru sahiplerinin öncelikli şikâyeti kendilerine gelen süreli veya süresiz yayınlardan yararlanılmamalarına yöneliktir.

60. Ceza infaz kurumunda bulunan mahpusların yayınlardan yararlanmasına ilişkin esaslar 5275 sayılı Kanun'un ilgili hükümleri de gözetilerek Anayasa Mahkemesi tarafından şöyle belirlenmiştir:

i. Mahpus, ceza infaz kurumlarında bulunan emanet hesabına yatırılan paradan karşılanması şartıyla herhangi bir yayının kurumca satın alınarak kendisine verilmesini isteyebilir.

ii. Resmî kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile Cumhurbaşkanlığı tarafından vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkarılan gazete, kitap ve basılı yayınlar mahkemelerce yasaklanmaması şartıyla mahpusa ücretsiz olarak ve serbestçe verilir.

iii. Mahpus, kurum kütüphanesinden yararlanma imkânına sahiptir.

iv. Mahpus mensup olduğu dinin bayram günlerinde, yılbaşında ve nüfus kaydında belirtilen doğum günlerinde dışarıdan kargo yoluyla gönderilen ya da ziyaretçileri tarafından hediye olarak getirilen kitapları kabul etme hakkına sahiptir.

v. Eğitim ve öğretimine devam eden mahpusun ders kitapları herhangi bir engelleme olmadan kendisine verilir (*İbrahim Kaptan* (2), § 31).

61. Yayınlardan yararlanma yöntemini bu şekilde açıklayan Anayasa Mahkemesi *İbrahim Kaptan* (2) ve *H.Y.* ([2. B.], B. No: 2018/22011, 27/7/2022) kararlarında 5275 sayılı Kanun'da tutuklu ve hükümlülere kargo yoluyla gelen ya da ziyaretçileri aracılığıyla getirilen süreli ya da süresiz yayınların (ders kitapları hariç) ceza infaz kurumlarına kabul edilmesinin düzenlenmemiş olmasını değerlendirmiştir. Anayasa Mahkemesi 5275 sayılı Kanun'un tutuklu ve hükümlülere kargo yoluyla gelen ya da ziyaretçilerinin getirdiği süreli ya da süresiz yayınların (ders kitapları hariç) teslimini öngörmediğini, bu nedenle yayınların bu şekilde temin edilemeyeceğini öncelikle kabul etmiştir. Ayrıca tutuklu ve hükümlülere kargo yoluyla gelen ya da ziyaretçilerinin getirdiği süreli ya da süresiz yayınların (ders kitapları hariç) ceza infaz kurumlarına kabul edilmemesinin ifade özgürlüğüne yönelik bir ihlal oluşturmadığı sonucuna varmıştır (*İbrahim Kaptan* (2), §§ 33-37; *H.Y.*, § 20).

62. Anayasa Mahkemesinin bu belirlemesi sonrasında 14/4/2020 tarihli ve 7242 sayılı Kanun'la 5275 sayılı Kanun'un mahpuslara hediye alma hakkı tanıyan 69. maddesi yeniden düzenlenmiş ve mahpuslara iki ayda bir hediye alma hakkı getirilerek yeni bir imkân sağlanmıştır. Söz konusu düzenleme sonrasında mahpuslar, iki ayda bir gönderilen kitapları

kargo yoluyla gelse ya da ziyaretçileri tarafından getirilse dahi kabul etme hakkına sahip olmuş; böylelikle kargo yoluyla veya ziyaretçi aracılığıyla gelen kitaplara ulaşma, yayınlardan yararlanma yöntemleri arasına girmiştir.

63. Ceza infaz kurumu idarelerinin mahpusların yararlanabilecekleri belirtilen bu yayınları 5275 sayılı Kanun'un 3. ve 62. maddelerinde öngörülen şartları sağlayıp sağlamadığı yönünden bir denetime tabi tutması gerekir. Söz konusu denetim Anayasa Mahkemesi içtihadında ortaya konulan ilkeler uyarınca yapılmalı, inceleme sonucunda yayınlara kuruma kabul edilmesinin uygun olup olmadığına karar verilmelidir (*Ahmet Sil ve Taner Yay*, § 43).

64. Süreli veya süresiz yayınlar hakkında yapılması gereken denetime ilişkin ilkeler ise Anayasa Mahkemesinin *Halil Bayık* kararında açıklanmıştır. Buna göre *Halil Bayık* kararında öngörülen kriterleri karşılamayan bir gerekçeyle yapılan müdahalelerin ihlal oluşturacağı belirtilmelidir (*Halil Bayık*, § 45).

65. Ayrıca Anayasa Mahkemesi *Sinan İyit (2)*. ([GK], B. No: 2013/1495, 30/11/2017) kararında, hakkında toplatma kararı bulunan yayınların ya da bu yayınlardan alıntı içeren dokümanların 5275 sayılı Kanun'un 3. ve 62. maddeleri uyarınca tutuklu ya da hükümlülere verilmemesi şeklindeki müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olduğu sonucuna varmıştır. Anılan kararda, bireylerin ifade özgürlüğüne toplatma ve elkoyma kararlarıyla müdahale edilen hâllerde mevcut olan zorunlu toplumsal ihtiyacın özellikle terörle mücadelenin söz konusu olduğu durumlarda tutuklu ve hükümlüler yönünden de mevcut olduğunda şüphe bulunmadığını, bu doğrultuda hakkında toplatma kararı bulunan yayınların ya da bu yayınlardan alıntı içeren dokümanların tutuklu ve hükümlülere verilmemesi şeklindeki müdahalenin ceza infaz kurumunun güvenliği, düzeni ve disiplininin sağlanması ile mahpusun ıslahı amaçlarının gerçekleştirilmesi için gerekli olmadığından bahsedilemeyeceğini ifade etmiştir (*Sinan İyit (2)*, §§ 51, 52).

66. Gerek hakkında toplatma kararı bulunan yayınlardan bire bir alıntılar içermesi nedeniyle gerekse *Halil Bayık* kararında kabul edilen ilkelere göre yapılan denetim sonunda mahpusa teslim edilmemesine karar verilen yayınlarda sakıncalı olduğu değerlendirilen bölümlerin ilgili yayından ayrılması ve geri kalan kısmın mahpusa verilmesinin mümkün olup olmadığı da mutlaka değerlendirilmelidir. Sakıncalı kısımların yayından ayrılmasının mümkün olmadığı veya bu kısımlar çıkarıldığında geri kalan bölümün bir öneminin kalmadığı hâllerde yayının tümünün mahpusa verilmemesi yoluna gidilebilirse de bu özel durumun ilgili kararda gerçekleştirilmesi gerekir (*Sinan İyit (2)*, § 56).

67. Anayasa Mahkemesi yukarıda belirtilen içtihadı doğrultusunda ceza infaz kurumlarında mahpuslara süreli ve süresiz yayın teslim edilmemesine ilişkin müdahalelere karşı yapılan birçok başvuruda ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiş ve yeniden yargılama yapılması gerektiğine hükmetmiştir. Anayasa Mahkemesi söz konusu ihlal kararlarının bazılarında müdahalenin *Halil Bayık* kararında öngörülen kriterleri karşılayan bir gerekçesi olmadığının, ayrıca sakıncalı bulunan ifadelerle gerekçeyi soyut olmaktan çıkaracak ölçüde somut bir bağlantı kurulmadığının ve bu nitelikte kabul edilen ifadelerin yer aldığı bölümlerin çıkarılarak kalan kısmın başvuru sahiplerine teslim edilmesinin mümkün olup olmadığının da tartışılmadığını belirtmiştir (*Ahmet Temiz ve Musa Şanak* [2. B.], B. No: 2015/13923, 7/3/2018; *Ahmet Temiz ve Musa Şanak (2)* [2. B.], B. No: 2015/14850, 7/3/2018; *Ahmet Temiz (11)* [2. B.], B. No: 2015/16566, 7/3/2018; *Küçük Hasan Çoban* [2. B.], B. No: 2015/17776, 7/3/2018; *Ozan Alpkaya* [2. B.], B. No: 2015/15980, 22/3/2018;

68. Akabinde Anayasa Mahkemesi *Recep Bekik ve diğeri* kararında ceza infaz kurumlarında bulunan mahpusların satın aldığı süreli yayınların kendilerine teslim edilmemesine ilişkin şikâyetleri incelemiştir. Yaptığı inceleme sonucunda başvuruya konu yayınların başvuruçulara teslim edilmemesine ilişkin idare ve yargı mercilerinin kararlarının bir kısmında Anayasa Mahkemesinin *Halil Bayık* kararında öngörülen kriterleri karşılamayan değerlendirmeler yapıldığını, yayınların verilmemesinde büyük oranda başvuruçuların kişisel durumlarının değerlendirilmediğini, yayınların farklı ceza infaz kurumlarında bulunan aynı hukuki durumdaki kişilere verilip verilmemesine ilişkin olarak farklı kararlar verildiğini, ceza infaz kurumlarında bulunan mahpuslarca talep edilen süreli yayınların incelenmesinin kurum idareleri ve yargı mercileri üzerinde makul olmayan bir yükümlülük oluşturduğunu tespit etmiştir. Neticeten süreli yayınların ceza infaz kurumlarındaki mahpuslara teslim edilip edilmemesinde keyfiliği engelleyecek, aynı hukuki durumda bulunanlara aynı uygulamanın yapılmasını sağlayacak, açık, yol gösterici ve istikrarlı idari uygulamaları garanti edecek bir mekanizmanın bulunmadığı kanaatine ulaşmış ve uygulamadan kaynaklandığı tespit edilen yapısal sorun nedeniyle başvuruçuların ifade özgürlüklerinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır (*Recep Bekik ve diğeri*, §§ 49-61).

69. Bunun üzerine 7242 sayılı Kanun'un 32. maddesiyle 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesine (4) numaralı fıkra eklenmiş ve Basın İlan Kurumu (BİK) aracılığıyla resmî ilan ve reklam yayımlama hakkı bulunmayan gazetelerin ceza infaz kurumuna kabul edilmeyeceği düzenlenmiştir.

70. Anayasa Mahkemesi de *Mustafa Koca* ([1. B.], B. No: 2021/38039, 26/7/2022) kararında kanuni dayanağı 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesinin (4) numaralı fıkrası olan müdahalenin ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasını incelemiş ve yaptığı inceleme neticesinde "resmî ilan yayım hakkı bulunmayan gazetenin satın alınma talebinin kanuna dayanarak reddedilmesinin ifade özgürlüğü yönünden haksız bir sınırlama oluşturmadığı, kurum düzeni, disiplini, güvenliği ve mahkûmların ıslahı meşru amaçlarını gerçekleştirmek yönünden zorunlu bir sosyal ihtiyacı karşıladığı, başvuruçuya katlanması gerekenden fazla bir külfet yüklemeyeceği, dolayısıyla orantısız da olmadığı ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğu" sonucuna vararak ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar vermiştir. Bu kapsamda BİK tarafından resmî ilan ve reklam yayımlama hakkı bulunmadığı tespit edilen gazetelerin ceza infaz kurumlarına alınmaması ifade özgürlüğünü ihlal etmemektedir.

71. Bu hâliyle mahpusların süreli yayınlara erişimine ilişkin olarak Anayasa Mahkemesinin *Recep Bekik ve diğeri* kararında tespit ettiği yapısal soruna gazeteler yönünden çözüm üretildiği görülmüşse de yabancı dilde yayımlananlar hariç dergiler yönünden söz konusu yapısal sorun devam etmektedir.

72. Diğer yandan süresiz yayınların mahpuslara teslim edilmemesine ilişkin müdahalelere karşı yapılan birçok başvuruda ihlal kararı veren Anayasa Mahkemesi neticeten *Serdar Güzelçay ve diğeri* ([GK], B. No: 2022/66987, 21/12/2023) kararında süresiz yayınların ceza infaz kurumlarındaki mahpuslara teslim edilmemesine yönelik şikâyetlere ilişkin olarak yaptığı değerlendirmede, süresiz yayınların mahpuslara teslim edilip edilmemesinde keyfiliği engelleyecek, aynı hukuki durumda bulunanlara aynı uygulamanın

yapılmasını sağlayacak, açık, yol gösterici ve istikrarlı idari uygulamaları garanti edecek bir mekanizmanın bulunmadığı gerekçesiyle ve uygulamadan kaynaklandığı tespit edilen yapısal sorun nedeniyle başvuruçuların ifade özgürlüklerinin ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.

73. Bununla birlikte -yabancı dilde yayımlanmış dergiler ile gazeteler hariç- süreli ve süresiz yayınlar yönünden Anayasa Mahkemesince bugüne kadar aynı konuda çok sayıda ihlal kararı verilmesine, *Recep Bekir ve diğerleri* kararı ile *Serdar Güzelçay ve diğerleri* kararında da söz konusu alanlarda yapısal sorun tespit edilmiş olmasına karşın bu nitelikteki müdahaleler ve bunlara karşı yapılan bireysel başvurular devam etmektedir. İnceleme tarihi itibarıyla da süreli ve süresiz yayınların ceza infaz kurumlarına kabul edilmesine ilişkin mevcut sistemde uygulamadan kaynaklanan yapısal sorunun hâlen devam ettiği görülmektedir.

74. Nitekim inceleme tarihi itibarıyla yukarıda zikredilen Anayasa kurallarına ve kanunların emredici hükümlerine rağmen mahpuslara süreli ve süresiz yayınların verilmesi meselesine ilişkin idari ve hukuki tedbirler alınarak bu alanda yayınların yeknesak, hakkaniyete uygun ve Anayasa Mahkemesinin öngördüğü kriterleri karşılayan bir yöntemle mahpuslara tesliminin sağlanması yönünden etkin bir denetim mekanizması kurulmadığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla başvuru konusu olayda da 5275 sayılı Kanun'un 3. ve 62. maddeleri ile Anayasa Mahkemesi içtihatlarında yer alan ilke ve tespitlere göre bir değerlendirmenin yapılmadığı ve Anayasa Mahkemesinin yukarıda zikredilen içtihatlarında belirtilen yapısal sorunun devam ettiği görülmektedir. Öncelikle bu yönüyle başvuruçuların ifade özgürlüklerinin ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

75. Üstelik başvuruya konu olayda posta ya da kargo yoluyla gelen süreli veya süresiz yayınların başvuruçulara teslim edilmemesi sonrasında ceza infaz kurumlarınca çeşitli isimlendirmelerle anılan yayınlar alıkonulmuştur. Ceza infaz kurumu dışından gelen süreli veya süresiz yayınların başvuruçulara verilmemesinden sonra ortaya çıkan hukuki durumun da mahpusların ifade özgürlüğü yönünden ayrıca incelenmesi gerekir. Nitekim başvuruçulara verilmeyen süreli veya süresiz yayınların ceza infaz kurumlarınca alıkonulmasının da başvuruçuların haber veya fikir alma özgürlüğüne, dolayısıyla ifade özgürlüğüne müdahale oluşturduğunun kabul edilmesi gerekir.

76. 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesi dışarıdan gelen ve Kanun'un aradığı nitelikleri haiz olmayan süreli veya süresiz yayınların mahpuslara verilmemesini öngörmektedir. Bu düzenlemede yer alan mahpuslara verilmeme durumunun doğrudan ceza hukuku bağlamında elkoyma müessesesi gibi değerlendirilmemesi gerektiği kuşkusuzdur. Ancak söz konusu düzenlemede mahpuslara verilmeyen süreli veya süresiz yayınların ceza infaz kurumu idaresince nasıl bir yöntemle saklanacağı/saklanıp saklanmayacağı ya da ne gibi bir hukuki prosedürün işletileceği anılan kanuni düzenlemeden anlaşılamamaktadır. Nitekim ceza infaz kurumlarının bu tür durumlarda el konulmasına, alıkonulmasına, hükümlüye verilmemesine, muhafaza altına alınmasına, emanet dolabına alınmasına gibi birbirinden farklı ibareler içeren kararlar aldığı görülmektedir. Ancak söz konusu kararlarda yer alan bu ibarelerin hukuki olarak hangi duruma karşılık geldiği ve mahpuslara verilmeyen yayınların nasıl bir süreçte tabi olduğu konusunda bir belirlilik yoktur. Buna göre, Kanun'un 62. maddesinde yer alan "*Hükümlüye verilmez.*" ibaresinin ceza infaz kurumlarına, mahpusların süreli veya süresiz yayınlarına elkoyma hakkı tanıdığını söylemek mümkün görünmemektedir.

77. Bu bağlamda müdahalenin kanuni temelini oluşturduğu değerlendirilen söz konusu düzenlemenin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olduğu söylenemez. Nitekim başvuruya konu olaylarda da yayınların muhafaza altına alınmasına, alıkonularak arşive kaldırılmasına, hükümlüye verilmemesine, emanet deposuna kaldırılmasına, talep hâlinde ailesine verilmesine gibi birbirinden farklı, hukuki sonuçları belirlenebilir açıklıkta, net ve anlaşılabilir olmayan kararlar verilmiştir. Söz konusu kararlarla yapılan müdahalelerin de 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesi ve anılan maddeye dayanılarak oluşturulan ikincil mevzuatın öngördüğü normun kapsamına girmedigi açıktır.

78. Sonuç olarak 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesinin ve bu maddeye dayanılarak oluşturulan ikincil mevzuatın mahpuslara dışarıdan gelen süreli veya süresiz yayınlara herhangi bir koşul altında el konulmasını öngörmediği, dolayısıyla da başvuruya konu olaylarda süreli veya süresiz yayınların başvuruculara verilmemesinden sonra süreli veya süresiz yayınların bir biçimde alıkonulması şeklindeki, başvurucuların ifade özgürlüklerine yapılan müdahalelerin *kanuni dayanağı olmadığı* sonucuna varılmıştır.

79. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

80. İlaveten idarenin mevcut uygulamaları ile infaz hâkimliklerinin bu uygulamaları denetleyen kararları birlikte değerlendirildiğinde mahpuslara ait dokümanlar ile dışarıdan gelen süreli veya süresiz yayınların yapılan inceleme sonucunda mahpuslara verilmemesine karar verilmesinden sonra ceza infaz kurumlarının bu materyallere ilişkin olarak alacağı kararları belirleyen kanuni düzenlemenin bulunmadığı sonucuna ulaşılmışsa da anılan tespit mahpusların bu kapsamdaki yayın ya da dokümanlarının başka bir işleme gerek kalmadan otomatik olarak onlara iadesini zorunlu kılmamaktadır. Başka bir ifadeyle verilen ihlal kararı mahpuslara ait olan ve bir şekilde emanet eşya deposuna alınmış bulunan yayınlar ile dokümanların doğrudan ilgisine verilmesi sonucunu doğurmaz.

81. Başvurucuların ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verildiğinden gerekçeli karar hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin diğer şikâyetleri hakkında ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

VI. ÇİDERİM

82. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile farklı miktarlarda maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

83. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aliğül Alkaya ve diğerleri* (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

84. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca *eski hâle getirmenin* yani ihlalden önceki duruma dönüşmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin

durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, § 55).

85. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilmeden önce ihlalin kaynağının belirlenmesi gerekir. Buna göre ihlal; idari eylem ve işlemlerden, yargısal işlemlerden veya yasama işlemlerinden kaynaklanabilir. İhlalin kaynağının belirlenmesi uygun giderim yolunun belirlenebilmesi bakımından önem taşımaktadır (*Mehmet Doğan*, § 57).

86. İhlal, idari makamların veya yargı mercilerinin Anayasa'ya uygun yorum yapmalarına imkân vermeyecek açıklıktaki bir kanun hükmünü uygulamaları nedeniyle ortaya çıkmışsa ihlal kanunun uygulanmasından değil doğrudan kanundan kaynaklanmaktadır. Bu durumda söz konusu ihlalin bütün sonuçlarıyla giderilebildiğinden söz edilebilmesi ancak ihlale yol açan kanun hükmünün ortadan kaldırılması veya ilgili hükmün yeni ihlallere yol açılmayacak bir şekilde değiştirilmesi ile mümkün olur. Bunun yanında bazı hâllerde sadece ilgili kanun hükmünün kaldırılması ihlalin tüm sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından yeterli olmayabilir. Bu durumda ise bireysel başvuru kapsamında mağdurların ihlalden kaynaklanan maddi ve manevi zararlarını telafi edici birtakım tedbirlerin alınması da gerekebilir (*Y.T. [GK]*, B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 68).

87. Bunun yanı sıra temel hak ve özgürlüklerin ihlali bazı durumlarda ise söz konusu müdahaleye imkân veren açık bir kanuni düzenlemenin bulunmamasından, diğer bir ifadeyle kanunun yokluğundan da kaynaklanabilir. Bu hâllerde, hak ihlallerinin ortaya çıkmaması için hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde belirli ve öngörülebilir, kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu temel güvenceler içeren kanuni düzenlemenin yapılması gerekir. Esasen böyle bir kanuni düzenlemenin yapılması Anayasa'nın 5. maddesinde "*Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.*" şeklinde ifade edilen, devletin pozitif yükümlülüğü ile Anayasa'nın 13. maddesinde "*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir...*" şeklinde ifade edilen emredici hükmün ortak bir gereğidir. Aksi hâlde yani anılan pozitif yükümlülüğün yerine getirilmemesi veya bu yükümlülük yerine getirilirken temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlanabileceği yönündeki Anayasa hükmüne riayet edilmemesi durumlarında kişilerin temel hak ve hürriyetlerine yapılan müdahaleler Anayasa'ya aykırılık teşkil edecektir.

88. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesi uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasını temin eden yollardan biri de Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 75. maddesinde öngörülen pilot karar usulünün işletilmesidir. İhlalin yapısal bir sorundan kaynaklandığının tespiti ile bu sorunun başka başvurulara, bir diğer ifadeyle yeni ihlallere sebebiyet verdiğinin anlaşılması veya bu durumun yeni başvurulara sebebiyet verebileceğinin öngörülmesi hâlinde sadece somut olay bakımından alınan bir ihlal kararı temel hak ve özgürlüklere yönelik gerçek bir koruma sağlamaktan uzak kalacaktır (*Y.T.*, § 69).

89. Böyle bir durumda Anayasa Mahkemesi, resen veya Bakanlığın ya da başvuruçunun istemi üzerine pilot karar usulünü başlatabilecektir. Pilot karar usulünün başlatılması hâlinde yapısal sorunun tespiti ve bunun çözüm önerilerinin ortaya konulması gerekir (Y.T., § 70).

90. Pilot karar usulünün benimsenmesindeki amaç, bir yandan benzer başvuruların tamamının incelenerek ihlale sonuçlandırılması yerine ilgili mercilerce çözüme kavuşturulmasını, diğer yandan da ihlalin kaynağının ortadan kaldırılması suretiyle yapısal sorunun giderilmesini sağlamaktır (Y.T., § 71).

91. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi pilot kararında belirttiği yapısal sorunun ortadan kaldırılması ve benzer başvuruların çözüme kavuşturulması için belirli bir süre öngörüp bu süre zarfında diğer başvuruların incelenmesini erteleyebilir. Ancak bu durumda ilgililerin erteleme kararı hakkında bilgilendirilmesi gerekir. Anayasa Mahkemesi tarafından öngörülen süre içinde yapısal sorunun ve bu kapsamda kalan başvuruların ilgili mercilerce çözülmemesi hâlinde benzer nitelikteki başvuruların artık topluca karara bağlanması mümkün olacaktır (Y.T., § 72).

92. İncelenen başvuruda başvuruçulara ait dokümanlar ile başvuruçulara dışarıdan gelen süreli ve süresiz yayınların farklı nedenlerle kendilerine verilmemesi şeklindeki müdahalenin kanunilik ölçütünü karşılamadığı gerekçesiyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

93. Yukarıda gerekçeleri belirtildiği üzere ihlalin ceza infaz kurumu idarelerinin elkoyma yetkisine ilişkin açık kanun hükmünün bulunmaması şeklindeki yapısal bir sorundan ve idare ile yargı makamlarının kanuna ilişkin geniş yorumundan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Öte yandan mevcut başvuru bağlamında ifade özgürlüğü gibi anayasal koruma altında bulunan temel hak ve özgürlükler ile bağlantılı olarak muhafaza altına alma kararı verilen pek çok dosyanın Anayasa Mahkemesi önünde bireysel başvuru konusu yapıldığı da bilinmektedir.

94. Hâlihazırda ceza infaz kurumu idarelerinin kurumun düzen ve disiplinini temin bakımından mahpusların süreli veya süresiz yayınları veya dokümanlarına elkoyma yetkisine ilişkin açık bir kanun hükmü bulunmadığından yargı mercileri tarafından yeniden yargılama yapılması yoluyla ihlalin giderimi mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla ihlalin ve sonuçlarının giderilebilmesi ve benzeri yeni ihlallerin önüne geçilebilmesi için ihlale yol açan kanuni düzenleme eksikliğinin giderilmesi gerektiği anlaşılmıştır. Bu bağlamda yapılacak olan kanuni düzenlemelerde mahpusların tasarrufunda bulunan dokümanların alıkonulmasını öngören ya da mahpuslara verilmemesi sonucuna ulaşılan süreli veya süresiz yayınların akıbetini düzenleyecek kuralların elkoyma yetkisini tanınması hâlinde Anayasa'nın elkoyma kurumu için öngördüğü güvencelerin dikkate alınması zorunludur. Aksi hâlde yapılacak düzenlemenin Anayasa'ya aykırılığının gündeme gelmesi kaçınılmazdır.

95. Öte yandan eldeki başvuru ile Anayasa Mahkemesi önünde derdest olan veya gelecek olan benzer başvurular bakımından da yapısal soruna çözüm üretilmesi gerekir. Bu kapsamda, yapılacak kanuni düzenlemeden önceki benzer müdahaleler bakımından bireylere belli bir süre içinde ilgili ceza infaz kurumu idarelerine başvurarak önceden verilen elkoyma ya da benzeri nitelikteki kararların yapılacak yeni düzenlemeye göre gözden geçirilmesi

konusunda bir başvuru imkânının tanınması ya da yapılacak kanuni düzenlemeye Anayasa Mahkemesi önünde derdest olan başvurular yönünden geçici bir hüküm eklenerek aynı imkânın tanınması mümkün olabilir. Bu nedenle kararın bir örneğinin yasama organına bildirilmesi gerekir.

96. Bununla beraber kararın bir örneğinin bilgi mahiyetinde olmak üzere Tarsus İnfaz Hâkimliğine (E.2018/3263, K.2018/3298), Rize İnfaz Hâkimliğine (E.2020/302, K.2020/1080), Kocaeli İnfaz Hâkimliğine (E.2019/1546, K.2019/2417; E.2019/5597, K.2020/4966), Akhisar İnfaz Hâkimliğine (E.2021/365, K.2021/456), Elâzığ İnfaz Hâkimliğine (E.2020/3071, K.2021/891), Bolu İnfaz Hâkimliğine (E.2021/1344, K.2021/1716) ve Van İnfaz Hâkimliğine (E.2021/572, K.2021/3352) gönderilmesi uygun görülmüştür.

97. Ayrıca işbu karar tarihine kadar aynı mahiyette yapılmış olan başvurular ile bu tarihten sonra gelmeye devam edecek yeni başvuruların incelenmesinin İhtizûk'un 75. maddesinin (6) numaralı fıkrasının delaletiyle aynı maddenin (5) numaralı fıkrası uyarınca kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından itibaren bir yıl süreyle ertelenmesine ve ilgililerin bu hususta internet sitesi üzerinden başvuru numaraları ilan edilmek suretiyle bilgilendirilmesine karar verilmesi gerekir.

98. Bunun yanında başvuru konusu olayda ihlalin tespit edilmesinin başvuru sahiplerinin uğradığı zararların giderilmesi bakımından yetersiz kalacağı açıktır. Bu itibarla ifade özgürlüğünün ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuru Nimetullah Tunç'a talebine bağlı kalınarak net 1.000 TL, Ayberk Demirdöğen'e talebine bağlı kalınarak net 10.000 TL, Aydın Çelik'e talebine bağlı kalınarak net 10.000 TL, Bişar Bilen'e talebine bağlı kalınarak net 20.000 TL, Mehmet Nesih Sarıkaya'ya net 20.000 TL, Erdal Kotan'a net 30.000 TL ve Tamer Korkmaz'a net 30.000 TL manevi tazminatın ayrı ayrı ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuru sahipleri, maddi zararlarına ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

C. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. İhlalin yapısal sorundan kaynaklandığı anlaşıldığından PİLOT KARAR USULÜNÜN UYGULANMASINA,

F. İhlale neden olan sorunun çözümü için durumun Türkiye Büyük Millet Meclisine ve Adalet Bakanlığına BİLDİRİLMESİNE,

G. Aynı konuda yapılan ve karardan sonra yapılacak başvuruların incelenmesinin kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından itibaren BİR YIL SÜREYLE ERTELENMESİNE ve ilgililerin bu hususta internet sitesi üzerinden başvuru numaraları ilan edilmek suretiyle BİLGİLENDİRİLMESİNE,

H. Başvurucu Nimetullah Tunç’a net 1.000 TL, Ayberk Demirdöğen’e net 10.000 TL, Aydın Çelik’e net 10.000 TL, Bişar Bilen’e net 20.000 TL, Mehmet Nesih Sarıkaya’ya net 20.000 TL, Erdal Kotan’a net 30.000 TL ve Tamer Korkmaz’a net 30.000 TL manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

I. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvuru Nimetullah Tunç’a ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuru Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin bilgi için Tarsus İnfaz Hâkimliğine (E.2018/3263, K.2018/3298), Rize İnfaz Hâkimliğine (E.2020/302, K.2020/1080), Kocaeli İnfaz Hâkimliğine (E.2019/1546, K.2019/2417; E.2019/5597, K.2020/4966), Akhisar İnfaz Hâkimliğine (E.2021/365, K.2021/456), Elâzığ İnfaz Hâkimliğine (E.2020/3071, K.2021/891), Bolu İnfaz Hâkimliğine (E.2021/1344, K.2021/1716), Van İnfaz Hâkimliğine (E.2021/572, K.2021/3352) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.